

WTC Tornien varjossa

© LEHTIKUVA / AP

Kuulas syysaamu viisi vuotta sitten muutti maailman. Se muutti myös näiden newyorkilaisten koko elämän. Viisi kertomusta World Trade Centerin raunioista.

Metsän siimeksessä hiljaisen kylätien varrella rakentaa vakava mies taloa.

Mies on tehnyt jokaisen osan omin käsin, sahannut runkohirret ja veistänyt puunaulat. Joka aamu kaksi ja puoli vuotta hän on ajanut maasturillaan tänne New Jersey perukoille Staten Islandilta, jossa viisihenkinen perhe ja suursnautseri kituvat kaksiossa.

Ensimmäiset kahdeksan kuukautta hän katkoi ja käsitteli puutavaraa. Pelkästään liitostappeja tarvittiin 1300. Mutta mies ei valita. Talosta tulee sellainen kuin hän on aina halunnut. Iso, jyrävä ja koruton.

Jos se koskaan ehtii valmistua.

Tim Duffy kipuaa rakennustikkaita yläkerrokseen ja huomaa taas hengästyvänsä.

Tuttu, vihlova ajatus nousee mieleen:

Olen enää puolikas mies.

Hän muistaa päivän, jolloin sai työpaikkalääkäriltä tutkimustulokset ja ohimennen tokaistun tuomion: "Se olisi sitten siinä."

Hänen elämänsä.

Se on mitä se on, hän ajattelee voipuneesti. ►

Tim Duffy, 46. Entinen palomies, pelastusyksikkö 153, Brooklyn. "Tiesin, että keuhkoni olivat lopussa. Aloin kuljettaa tyttärenti astmapiippua sammutusasun taskussa."

Hän näkee siitä yhä unta. Unessa kilisee hälytyskello. Hän säntää varustekaapille. Sammutustakki, kypärä, turvasaappaat. Sit ten hän on kiitävässä autossa, torvi törisee, ja tornitalojen takaa häämöttävät liekit.

Ja hetken hän on onnellinen, omalla paikallaan kaverien rinnalla, siellä mihin kuuluu.

Se tiistai oli vapaapäivä. Kaunis kuin kukkavaasi, lämpöä parikymmentä astetta heti aamusta.

Loistava hetki rassata pyörää.

Tim Duffy avasi autotallin ovet ja työnsi pihalle silmäteränsä, punaisen Harley-Davidson Dyna Super Gliden. Hän polvistui ajo tielle ja veti syytystulpan irti.

Kello 8.46.

Hän nousi seisomaan. Jyrähdys oli kuulunut pohjoisesta. Hän höristi korviaan. Sireeni. Toinen. Kolmas.

Luultavasti Manhattanilla.

Hän kyykistyi takaisin asvaltille. Käsi ha-

Hän nousi
seisomaan.
Jyrähdys oli
kuulunut
pohjoisesta.
Hän höristi
korviaan.
Sireeni.
Toinen.
Kolmas.

musi toista tulppaa. Mutta palomies hänessä oli valpastunut. Taas hän kuunteli. Sireeneitä oli yhä enemmän, ulvonta oli nyt jatkuva.

Hän meni sisään. Keittiön puhelin soi. Se oli hänen vaimonsa.

World Trade Center. Lentokone. Duffy ei saanut kaikesta selvää.

Hän kääntyi ikkunaan päin.

Pohjoisessa, Verrazano-sillan takana, sylki pilvenpiirtäjä taivaalle mustaa savua.

Keskustelu oli lyhyt.

"Mun tarvii mennä."

"Et mene, sä olet vapaalla eikä sun..."

"Mun tarvii mennä."

Hän juoksi ulos, työnsi tulpan pyörään ja kaasutti matkaan.

Tom Canavan säpsähti.

Kuvitteliko hän? Ei, kaikki muutkin olivat huomanneet sen: lattia oli vavahtanut.

Koko maisemakonttori – First Union -pankin 40 työntekijää – on ponkaissut pystyyn. Siltä ainakin näytti.

Kello 8.46.

World Trade Centerin pohjoistorni huojui.

Siihen asti Tom Canavanin tiistaiamu oli ollut tavanomainen:

Herätys 4.30. Nuokkuen kaksi tuntia junassa Manhattanille. Maanlaisella Fulton Streetille. Rivakasti kadun yli ja takaisin maan alle, WTC:n hallitasolle. Rättiliikkeet juuri avautumassa: J-Crew, Banana Republic. Tuttu sushibaari. Hallmarkin kortti-kauppa, ehkä kaupungin paras. Liukupor taat ylös, muutama harppaus marmoroidun aulan halki, hissi 47. kerrokseen.

Työpisteessä sermien takana tietokone ja kahvimuki. Kuvassa kolmevuotias **Matthew**, 41-vuotiaan isän aarre.

Torni lakkasi huojumasta.

Canavan käveli ikkunaan. Ulkopuoliset kuvittelivat aina, että World Trade Centerin kaksoistorneista avautui satumainen näköala. Ja olihan se totta – jos vain sattui näkemään ulos. Arkkitehti **Minoru Yamasaki** oli kärsinyt korkean paikan kammosta ja oli kuin vaistonvaraisesti piirtänyt maailman korkeimpiin rakennuksiin vain puoli metriä leveät ikkunat, pelkät tirkistysaukot.

Canavan työnsi kasvonsa kiinni lasiin.

Ulkona satoi palavaa paperia.

Paperia?

Pat Moore seiso i asuntonsa ikkunassa ja tuijotti ulos silmiään uskottomatta.

Lentokoneen ääni oli kieltämättä ollut kova. Mutta jysähdys oli ollut vaimea, se olisi

voinut kuulua mistä tahansa. Silti jotain oli vialla. Siitä ei ollut epäilystäkään.

"Andy, ulkona sataa palavaa paperia."

Andy Jurenko kömpi sängystä. Hän oli tuntenut, kuinka maa vavahti. Pelätä hän ei kuitenkaan osannut. World Trade Centerin etelätorni oli asunnosta vain sadan metrin päässä, melkein olohuoneen jatke, mutta räjähdys – tai mikä se sitten olikaan – tuntui sattuneen kaukana sen takana.

Moore avasi oven. Rappukäytävässä osa asukkaista teki lähtöä. Naapurin **Susan** kuskisti ulos ja kysyi, tiesikö kukaan, mitä oli tapahtunut. Moore pudisti päätään.

Hän palasi sisälle. Jurenko kiskoi makuuhuoneessa paitaa päälleen. Heidän kissan-

sa Siegfried ja Roy pyörivät hermostuneina jaloissa.

He höpöttivät puuhaillessaan. Parasta lähteä, vai? Mitä otetaan mukaan? Piilolinsit, ajokortti? Kännykkä tietysti, entä laturi? Kuinka kauan ollaan poissa? Collegepusero iltaa varten? Ai otat, no jos minäkin sitten...

Kello 9.03.

Tällä kertaa räjähdys kuului läheltä.

Ensimmäinen tulipallo iskeytyi ikkunaan.

Tim Duffy oli raivoissaan.

Ydinpommiako ne odottivat?

Molempiin WTC-torneihin oli törmännyt lentokone, mutta hänen yksikkönsä ei ollut vieläkään saanut lähtökäskyä.

Televisiossa kaksoistornit tuprusivat kuin jättimäisen valtamerihöyryn piiput.

Paloasema oli täynnä isoja, kärsimättömiä miehiä. Tupakka paloi ja sammutusasut suhahtelivat, kun äijät vaihtoivat jalkaa.

Joku rauhoitteli puhelimessa siskoaan, joka pani koi työpaikassaan etelätornissa: "Ota iisisti, apua on tulossa."

New Yorkin urheimmat.

Lempinimi oli komea, ja miehet olivat ylpeitä saavutuksistaan. New Yorkin palo- ja pelastuslaitoksen pojat eivät tyytyneet roiskimaan vettä tuleen talojen ulkopuolelta. He menivät suoraan sisään vaikka betonin läpi.

He saivat kehnoa palkkaa ja kituuttivat kehnoilla työkaluilla. Heidän Mack-auton-

Tim Duffy ajaa Harley-Davidsonillaan Broadwayta kohti tuhoaluetta syyskuun 11. päivän aamuna. World Trade Centerin etelätorni on juuri sortunut, pohjoistorni on sortumaisillaan.

sa olivat niin vanhoja, että ovet tipahtelivat kesken hälytysajon. Heidän radionsa toimivat jos toimivat. Useimmat tekivät kahta työtä, jotkut kolmea, sillä palomiehen palkalla ei elätetä perhettä.

Silti he lähtivät kyselemättä liikkeelle kellon kilistessä. Kun ulkopuoliset ihmettelivät, miten he pystyivät vuodesta toiseen tyytymään osaansa, he kohauttivat olkiaan: se on mitä se on. ▶

Ja tänään se oli tätä.

Tim Duffy oli ajanut asemalleen Brooklynin 1500-kuutioisellaan melkein koko matkan jalkakäytäviä pitkin, koska tiet oli suljettu.

Nyt hän halusi töihin.

Mutta hän oli virallisesti vapaalla, eikä paloautossa olisi tilaa kuin kuudelle. Ylimääräisenä miehenä hän luultavasti joutuisi jäämään puhelinpäivystäjäksi.

Ei, ei.

Palopaikalle oli päästävä.

Hän alkoi vetää sammutusasukon housuja jalkaansa.

Kello 9.59.

Joku karjaisi kuin hädässä.

Sisartaan rauhoitellut palomies oli valahantanut kalpeaksi. Kaikkien katseet olivat nau-liutuneet televisioon.

Duffy käveli lähemmäs. World Trade Centerin etelätorni oli juuri hävinnyt pölypilveen.

Autot murskana. Puut tulessa. Ilmassa pilvenpiirtäjien pirstaleita ja korkeuksista hypänneitä ihmisiä.

Bonnie Giebfried painoi jarrua.

He olivat kääntyneet savussa WTC-kompleksin kaakkoiskulmassa West Streetille, kun jokin oli rusahtanut ambulanssin etupyörien alla.

Giebfried avasi oven.

"Mitä siellä on?" kysyi hänen työparinsa

Jennifer Beckham.

"Jonkun jalka", Giebfried vastasi. "Ajoin juuri reisiluun yli."

Ensihoitaja koulutetaan kestämään järkytystä. Ja mitä pelastuskoulussa ei kerrota, sen elämä täydentää. Giebfried ja Beckham olivat hoitaneet ampumahaavoja keskellä jengisotaa ja liukastelleet verilammikoiden yli noutamaan kolmoismurhan uhreja. He tiesivät, miten ihmiskeho voi hajota, miten monella tavalla painovoima ja väkivalta runtelevat lihaa.

Mutta liika on liikaa.

Aamu oli ollut hiljainen. He olivat istuneet mutustelemassa rinkeleitä kantapakkasaan Bagel Clubissa lähellä tukikohtaansa Flushingin sairaalaa. Hätäkutsu oli tullut vähän ennen yhdeksää. He olivat kaasuttaneet Queensistä kohti Manhattanille joltavaa tunnelia hätäajoneuvojen letkassa. Beckham oli sukinut huolettomana geeliä tukkaansa.

"Hullu."

"Siellä voi olla söpöjä palomiehiä."

Nyt he seisoivat keskellä West Streetiä ja tuijottivat sanattomina ympärillään leviävää näkyä.

Autot murskana. Puut tulessa. Ilmassa pilvenpiirtäjien pirstaleita ja korkeuksista hypänneitä ihmisiä. Mies, mustat housut ja vaaleanpunainen paita, putoaa loputtoman pitkään.

Märkiä mäjähdyksiä.

Naisen kasvot – pelkät kasvot, päästä irtallaan. Punatut huulet, silmissä vielä rajuusväriä.

Pikkutyttönä Giebfried oli katsellut ihas-tellen, kuinka kaksoistornit nousivat Manhattanin peruskalliosta kuin teräksiset sormet. Pohjoistorni oli avattu 1970 ja sen eteläinen sisar 1972, mutta valmiit rakennukset hän oli nähnyt vain kaukaa.

Nyt, keskellä veristä puhuria, hän saattoi sanoa vihdoinkin päässeensä käymään WTC:llä.

Beckham kuiskasi: "Mä haluan kotiin."

He pysäköivät ambulanssinsa ylikulkusillan alle Marriott-hotellin eteen ja ryhtyivät töihin. Paarit autosta. Rankalauta ja tukikaulurit valmiiksi. Defibrilaattori mukaan sydänpysähdyksiä varten.

Kello 9.59.

He olivat juuri kompastelleet etelätornin aulasta kantaen vammautunutta naista, jon-

ka invamopedi oli jäänyt jumiin paloruiskujen keskelle.

Myöhemmin ihmiset kuvailisivat ääntä kirkkunaksi, pauhuksi, jyrähdykseksi ja jylinäksi.

Joku muisteli, että se alkoi pelkkänä tussahduksena: *puf*.

Bonnie Giebfried tajusi, että jotakin painavaa oli kaatumassa hänen päälleen.

He olivat päässeet 19. kerrokseen, kun **Kathy Robinson** alkoi hyperventiloida.

Tom Canavan pysähtyi neuvottomana. Pohjoistornin B-portaikossa oli kuumaa ja ahdasta, toimistoväki laahusti alas ja palomiehet kipusivat huohottaen kohti tulista työmaataan. Canavan ja 19 muuta First Union -pankin työntekijää olivat lähteneet laskeutumaan muutamaa minuuttia aiemmin suljettuaan sitä ennen toimintaohjeiden mukaisesti arvopaperit kassaholviin. Kaikki oli sujunut joutuisasti, kunnes Kathryn hengitys oli alkanut kiihtyä.

Canavan kurkisti 19. kerroksen konttoriin. Joku oli murtautunut virvoitusjuoma-automaattiin ja jakoi ihmisille limsaa. Lattialla istuksi läähättäviä palomiehiä, joiden päälle konttoriväki kaatoi vettä.

Kathy vapisi ja itki. Palomiehet kehottivat muuta seuruetta jatkamaan matkaa.

Canavan palasi portaikkoon.

Muutamaa minuuttia myöhemmin, ohitettuaan 18 pilkkopimeää kerrosta, he saapuivat maan alle, hallitasolle.

Ostosparatiisia valaisivat himmeät hätävalot. Hissien ovet olivat räjähtäneet irti. Sprinklerivesi loris alas mustunutta marmoria.

Canavan oli neljän ryhmässä viimeisenä jonossa. Hän laski kätensä työtoverinsa **Antoinette Dugerin** märeille olkapäälle ja yritti keventää tilannetta: "Haluaisitko, että kipaisen takaisin konttoriin hakemaan saatevarjon?"

Kello 9.59.

Ulkona se kuulosti kirkkunalta ja jylinältä. Maan uumenissa tornien alla se tuntui suunnattomalta tuulenpuuskalta, kuin tuhat tavarajunaa olisi pyyhkähtänyt ohi.

Tom Canavan katsoi työtoveriaan ja ajatteli: *Juokse.*

Sanoiksi asti ajatus ei ehtinyt.

Pat Mooren muistikuva on kirkas.

Hän räpäyttää silmiään. Ja räpäyttää uudelleen.

Tämän täytyy olla näköharhaa.

Hän seisoo 12. kerroksen ikkunassa ystävänsä asunnossa, jonne hän ja Andy Jurenko ovat paenneet kodistaan etelätornin juurel-

ta mukanaan vain päällään olevat vaatteet, pari luottokorttia ja kännykkä, mutta ei laturia.

Täältä, korkealta kaupungintalon takaa, hän näkee ensimmäisen kerran tornien valtavat, rosoiset haavat, ja ne näyttävät kuoletavilta.

Hän räpäyttää silmiään.

Etelätornin huippu valahtaa hiukan alas-päin.

Se kallistuu itään päin, ja sen jälkeen etelään.

Ja sitten torni sortuu laajenevaan pölypilveen, kerros kerrokselta, kunnes kattoristi-

koiden ja kannatinpalkkien ja julkisivupi-lareiden massa, 250 000 tonnia, saavuttaa maanpinnan ja rutistuu 21 metriä syvään perustusmonttuun, suoraan Manhattanin uumeniin.

Kymmenessä sekunnissa kaikki on ohi.

Pat Moore ajattelee: *Meidän koti.*

Hiljaisuus.

Kaupungin ylle laskeutui läpinäkymätön pölyvaippa, joka tukahdutti hälytystilan epäsoinnut: sireenit ja torvet, radiopuhelinten räähdykset, paloruiskujen suhinan.

Bonnie Giebfried, 41.

Entinen ensihoitaja, ambulanssi 52 Frank, Queens. "Väkivalta kostetaan väkivallalla. Mitä järkeä siinä on?"

Keskellä pimeyttä tussahtivat ambulanssin takaovet kiinni. Jossain sirkutti palomiehen hätäpaikannin.

Ne äänet eloonjääneet muistaisivat.

Ja moottoripyörän murinan.

Broadwaylla halkoi pölyä punainen Harley-Davidson, jonka satulassa istui iso, viiksekäs palomies.

Kyllästyttyään odottamaan lähtökäskyä Tim Duffy oli jättänyt pelastusyksikkönsä asemalle ja kaasuttanut Brooklynin sillan yli Manhattanille. Yllään hänellä oli sammutusasu, jalassa saappaat, päässä kypärä. Muita varusteita ei pyörän selkään mahtunut.

Duffy kääntyi helmat liehuen Dey Streetille ja jyrsti eteenpäin, kunnes etelätornista satanut romu tukki tien. Asiaa murehtimatta hän kurvasi Church Streetille pohjoistornin katveeseen, hyppäsi satulasta ja talutti pyöränsä Millennium-hotellin autioon aulaan.

Hän suunnisti kohti etelätornin raunioita.

En saa henkeä.

Bonnie Giebfried takoi ikkunaa. Oli säkkipimeää, hän kuuli vain kämmensä tömähdyksen paksua lasia vasten. Pölypilven sisällä hänen vieressään joku löi ikkunaa happipullolla.

Giebfried kuunteli sydämensykettä. Hän kuuli, kuinka hänen kohtalotoveriensä hengitys hidastui. Nyt joku iski lasiin palokirveellä. Hänen kumppaninsa Jen Beckham kirkkaisi.

Kuului kolme käsiaseen pamausta – poks, poks, poks. Ikkuna hajosi säpäleiksi, ja he hoipertelivat sisään.

Pöly alkoi laskeutua. Giebfried tajusi olevansa World Financial Center -kompleksin ykkösrakennuksessa, joka sijaitsee WTC:n etelätornia vastapäätä kadun toisella puolella.

Hän ei tiennyt, mitä tornille oli tapahtunut, mutta ulkona olisi varmasti loukkaantuneita. Hän tarttui Beckhamia hihasta. Heidän pitäisi löytää paikka potilasajittelulle.

He hapuivat hämärässä, kunnes sattuvat pieneen herkkukauppaan. Kylmähuoneesta, tiiviin oven takaa he löysivät raitista ilmaa.

He ahmivat appelsiinimehua ja oksensivat mustaa velliiä.

Sen jälkeen he alkoivat paikata loukkaantuneita.

© POLARIS

Canavan ulvaksi tuskasta. Hänen paljaat käsivartensa sihisivät punahehkuisella teräspalkilla kuin käristynvä pekoni.

Tom Canavan, 47. Arvopaperiasiantuntija, First Union -pankki. ”En halua unohtaa torneja. Ne olivat kuin perheenjäsen.”

Tom Canavan avasi silmänsä pimeydessä. Hän ajatteli: *Olen kuollut, mutta se ei sattunut yhtään.*

Hän sylkäisi kiviä suustaan ja pyyhkäisi naamaansa. Hän imaisi happea keuhkoihinsa ja haistoi savun. Hän tajusi hikoihevansa.

Äkkiä pimeydessä kipunoi. Rakennusmurskaan sekoittunut paperisilppu, etelätornin pankkien ja vakuutusyhtiöiden kuolemanjäte, leimahti liekkeihin.

Canavan käänsi päätään. Hänen housulahkeensa olivat tulossa. Hän kouraisi betonipölyä ja heitti sitä roihuun. Liekit sammuiivat.

Hän hamuili ympärilleen. Hänen yläpuolelleen vain muutaman sentin päähän oli pudonnut betonilaatta, joka oli suojannut häntä kuin teltoa.

”Älä jätä!” Ääni kuului läheltä.

”Kuka siellä?”

”Älä jätä!”

Canavan alkoi repiä romua syrjään. Huutaja tarttui häntä nilkasta. Hän jatkoi rai-vokasta kaivamista. Hän työnsi palkkeja, hakkasi kipsilevyjä ja heitteli kattolaattoja. Lopulta hän näki pienen valopisteen. Hänen kätensä riuhtoivat spagetiksi taipunutta rau-doitetta haavoista piittaamatta. Hän saavutti aukon, tarttui sen reunoihin ja puseri verisen päänsä läpi.

Ulkona pauhasi savumyrsky. Kaukana ylhäällä, tavoittamattomissa, pilkkotti sinitai-vas.

Canavan ulvaksi tuskasta. Hänen paljaat käsivartensa sihisivät punahehkuisella te-räspalkilla kuin käristynvä pekoni.

Kello 10.28.

Yläilmoista savun keskeltä kuu-lui jylinää.

Siviileille ääni oli käsittämätön. Tim Duffy tiesi heti, mistä oli kysymys.

World Trade Centerin jäljelle jäänyt tor-ni, 110 kerrosta terästä ja toimistotavaraa, oli kaatumassa hänen päälleen.

Perkeleen perkeleen perkele.

Duffyn päälle satoi pilvenpiirtäjää. Hän yritti päästä ylös, mutta hänen selkäänsä tö-misi yhä enemmän romua. Hän painautui sikiöasentoon mutta kampsesi itsensä heti

noituen takaisin polvilleen. Ei, ei, ei. Näin ei häntä vietäisi.

Potero. Hän tarvitsi poteron.

Hän naulitsi katseensa kadunkulmaan, jossa häämöttivät Brooks Brothersin vaate-kaupan pylvää. Sinne. Turvaan. Jotenkin.

Hän lähti konntaamaan. Hän pääsi portai-den juurelle ja raahautui ylös. Hän kyyristyi pylvästä vasten ja kiskaisi sammutustakkin-sa päänsä yli.

Tom Canavan seisoj verissä päin kes-kellä katua ja katseli äänettömänä, kuinka kolme ihmistä hyppäsi kä-si kädessä pohjoistornista ja iskeytyi maa-han.

Sitten hänen työpaikkansa romahti pöly-pilveen.

Enää hän ei jaksanut juosta. Hän oli jo rehkinnyt tarpeeksi sinä aamuna.

Hän oli päästänyt kohtalotoverinsa ulos kaivamastaan reiästä, josta hänen 41-vuo-tiaan mahansa ei ollut ensi yrittämällä mah-tunut. Hän oli katsellut, kuinka mies oli hä-vinnyt tuhkamyrskyyn. Hän oli kiskonut itsensä väkisin ulos ja kompuroinut tulikuu-man teräsmeren yli lenkkarit savuten.

Ei enää.

Hän seisahtui ja antoi pölymassan tulvah-

taa ylitseen. Sitten hän jatkoi tynesti mat-kaa.

Broadwaylla poliisi tarttui häntä käsivar-resta ja kysyi, mihin hän oli menossa.

Kotiin, hän vastasi.

Toinen kerta oli Bonnie Giebfriedille liikaa.

He olivat haalimassa ensiaputar-vikkeita West Streetille hylätyistä ambulans-seista, kun kuoleva pohjoistorni päästi vii-meisen huokauksensa.

Taas mentiin, hän ajatteli.

He pakenivat tappavaa pölysadetta ensim-mäiseen eteensä osuneeseen suojaan, joka sattui olemaan parkkihalli.

Kun myrsky tyyntyi, he kömpivät takaisin kadulle ja laahustivat Hudsonjoen lauttalai-turille auttamaan ensiavussa.

Siellä hän sai ensimmäisen astmakoh-tauksen.

He iskivät letkun hänen käsivarteensa ja antoivat hänelle Albuterolia. Vähitellen hä-nen keuhkoputkensa avautuivat.

Seuraavat tunnit soljuivat ohi sameina. Hän tajusi olevansa lautalla matkalla kohti New Jerseyä. Laiturilla hän oksensi, ja taas hänen henkensä salpautui. Viideltä aamulla Bayonnen sairaalassa hän alkoi kiljua lääkä-

Tom Canavan kävelee kohti kotia syyskuun 11. päivän aamuna pilvenpiirtäjien romahdettua.

rille, joka yritti katetroida hänen virtsarak-konsa. Hän ei ollut käynyt vessassa vuoro-kauteen.

Lopulta he kuljettivat hänet Jamaican sairaalaan Queensiin, ja hän tunsii olevansa melkein kotona. Sitten hän tuli katsoneek-si ulos ikkunasta Van Wyck Parkwayn yli ja näki mainostaulun, jossa Titanic vajosi hyi-siin aaltoihin.

Hän käpertyi sairaalahuoneen kulmaan vahvimman kattoparrun alle, ja kun hoita-ja yritti nostaa hänet sänkyyn, hän alkoi kir-kua.

Yö peitti kaupungin.

Palomies Tim Duffy rosvoisi Brooks Brothersin vaatekaupan hyl-lystä valkoisia nenäliinoja (”Hienointa puu-villaa, kestävä konepesua”), satoi ne suoja-naamariksi prätkäviiksiensä päälle ja lähti raivaamaan World Trade Centerin raunioi-ta paljain käsin.

Arvopaperiasiantuntija Tom Canavan kä-veli sairaalasta liian pienessä lainapaidassa, ►

Tornien sakea hurrikaani oli saanut asunnon seinille ripustetut maalaukset pyörimään kuin potkurit.

Pat Moore, 52, neulesuunnittelija ja Andy Jurenko, 67, taidemaalari. 125 Cedar Street, Manhattan. "Asuimme WTC:n naapurissa 25 vuotta. Tornit olivat olohuoneemme jatke."

päässään ompeleet ja jalassaan puhkisu-laneet lenkkarit. Grand Central -asemalla hän halasi vaimoaan, ja he ajoivat illan viimeisellä junalla kotiin.

Taidemaalari Andy Jurenko makasi ystävänsä sängyssä ja suri asuntoonsa jääneitä töitään, 30 vuotta sitten tekemäänsä Jayne Mansfieldiä ja pesäpallolijoista ottamiaan dioja, joita hän oli kerännyt maalaussarjaa varten kymmenen vuotta.

Neulesuunnittelija Pat Moore valvoi miehensä vieressä ja ajatteli astioitaan ja kirjojaan, neulemallejaan ja korutyökalujaan, ja Siegfriediä ja Royta, joita mikään määrä kisanhenkiä ei ollut voinut pelastaa.

Ja torneja, ikuisia torneja, heidän naapurustoaan, skeittilautojen kolahduksia aukiolla, öistä tupakanhakumatkaa hallitasolle 24 tunnin puotiin, Sbarron pizzaa joka aina ilmestyi pöydälle Andyn ruuanlaittovuorolla keskiviikkoisin – World Trade Centerin

omaa ekosysteemiä, jossa he olivat eläneet 25 vuotta.

Sinä yönä harva heistä nukkui.

Haudataksen ystävänsä raivaajien oli kaivettava heidät ylös.

Aluksi he repivät raunioita paljain käsin, siirsivät sementtilohkareita ja nytkyttivät teräspalkkeja, huhuilivat ja kuulostelivat, kunnes tajusivat, ettei sortuvien tornien lihamylly ollut jättänyt etsijöille palkintoja.

Tim Duffyiltä kuoli 36 ystävää. **Jonathan Ielpi**, joka istui kokelaskoulussa hänen takanaan. Lahjakas **Stevie Siller**, joka meni hänen kanssaan pelastusyksikkö 153:een ja jatkoi eliittiryhmä Ykköseen.

Hän kaivoi kuukauden, toisen, kunnes hänen käsivartensa olivat irrota. Hän löysi pelastusyksikkö 105:n murskaantuneen tikasauton ja mietti, miten turvalliselta suojalta sen on täytynyt miehistä tuntua. Pelastuskorin alle hänkin olisi paennut kaatuvaa tornitaloa.

Hän kaivoi kolme kuukautta, neljä.

Heille annettiin pienet haravat, joilla he perkasivat savuavaa romukumpua. Mittasuhteet olivat käsittämättömät: 200 000 palaa terästä, 324 000 kuutiometriä betonia, 200 000 neliometriä alumiinipäällystettä,

270 kilometriä viemäriputkia, 4800 kilometriä sähköjohtoja, 40 000 ovea, 43 600 ikkunaa. Kaikki yhdessä kasassa. Ja Kasaksi he sen ristivätkin.

Heitä kutsuttiin Vainukoiriksi. Kun mädänlöyhkä voimistui, he tiesivät olevansa lähellä. Jokainen luunmurukin oli tärkeä. Heidän rinnallaan isät etsivät poikiaan ja veljet veljiään. Se oli pahinta, tietoisuus musertavasta hädästä.

Heille vakuutettiin, että Kasa oli turvallinen, että pätsissä kaasuuntuneet kemikaalit eivät olisi terveysriski – että World Trade Centerin viimeinen henkäys oli ehkä pahanhajuinen mutta tuskin tappava.

Eräänä päivänä, roikkuessaan kytevässä onkalossa jossain Deutsche Bankin huojuvan toimitalon alla Tim Duffy tunsu keuhkunjensa lukkiutuvan. Hänet kiskottiin ulos sinisenä ja hänen suoneensa työnnettiin tippa.

Hän tiesi, että se oli lopun alkua.

Sadan metrin päässä Pat Moore ja Andy Jurenko raivasivat omaa tuohu-alueitaan.

Sortuvien tornien sakea hurrikaani oli iskenyt heidän ikkunansa pirstaksi. Seinille ripustetut maalaukset olivat pyöriineet kuin potkurit. Mustista astioista oli tullut silmän-

räpäyksessä valkoisia. Olohuoneeseen oli lentänyt tietokone. Keittiöstä löytyi pohjoistornin näköalaravintolan šekki, 7900 dollaria, kirjoitettu sähköasentajalle.

Jostain oli aloitettava.

Eräänä aamuna Moore osti tukun hengityssuojia ja ongelmajäteimurin, raahasi tarvikkeet asunnolle, sulkeutui kylpyhuoneeseen ja alkoi jynssätä.

Kun seinästä vihdoinkin pilkkotti kaakeli, hän ajatteli: *Okei. Kyllä tämä tästä.*

Vuoden ja kaksi kuukautta hän raivasi hävitystä, pakkasi myrkyllistä jätettä muovipusseihin, imuroi kirjoja ja hytkytti elinkelpoista irtaimistoa kärrylaukulla ylös ja alas maanalaisen portaita kauas Brooklynin, jossa he asuivat pakolaisina.

Tammikuun 16. päivänä 2003 Moore hoippui siivouspäivän päätteeksi läheiseen tavarataloon ja nappasi hyllystä ensimmäiset näkemänsä lakanat.

Sinä iltana he nukkuivat omassa kodissaan ensimmäisen kerran puoleentoista vuoteen.

Maailmaan ilmaantui uusia tauteja: WTC-yskä. 9/11-päänsärky. Bonnie Giebfriedillä oli ne kaikki.

Pat Moore ja Andy Jurenko siivosivat myrkyllistä asuntoaan yli vuoden.

Kaksi vuotta ja seitsemän kuukautta hän jaksoi ajaa ambulanssilla turmapaikoille, elvyttää palaneita vanhuksia ja nostaa alas hirtettyneitä ghettonuoria.

Huhtikuussa 2004 hänen saastunut kehonsa petti. Kuukautta myöhemmin hän nosti palkkansa viimeisen kerran.

Hän kyyhötti isoäitinsä puutalossa Long Islandilla tyrskynkantaman päässä Atlantista ja pelkäsi kaikkea: ohikiitävää ambulanssia, taivaankantta halkovaa lentokonetta.

Hänen selkäänsä särki, hänen pölynpoltamat äänihuulensa leikkasivat kiinni. Astmakohtaukset iskivät varoittamatta. Lääkkeitä hänellä oli 22 erilaista.

Tuskissaan hän pyrki pappisseminaariin.

Tom Canavan suri torneja. Hän makasi sängyssä ja muisteli, kuinka punainen aurinko oli värjännyt Vapaudenpatsaan, kuinka myrskysäällä tuuli oli ravistellut jättiläisiä, kuinka hissi-kuilut olivat voihkineet ja vesi oli keinunut vessanpöntöissä.

■ Näiden aukeamien kuvat on ottanut valokuvaaja **Allan Tannenbaum, 61.** Syyskuun 11. päivän aamuna 2001 Tannenbaum (yläkuvasa selin kameraan) seiso **Broadwaylla, kun World Trade Centerin sortuneen etelätornin pölymyrsky iski talojen väliltä. Tannenbaum puhdisti kameransa ja jatkoi kuvaamista, kunnes hänen oli pakko paeta pohjoistornin romahdusta.**

Hän oli vihainen kaikille. Kuolonuhreista, jokaisesta 2997:stä. Ja menettämistään viidestä työtoverista. Itkevästä Kathy Robinsonista, joka ei koskaan ehtinyt palomiesten kanssa alas 19. kerroksesta. Antoinette Dugerista, joka seiso hänen vieressään mutta murskaantui silti.

Hän purki raivoaan vaimoonsa ja kolmevuotiaaseensa. Hän yski kiviä ja niisti mustaa limaa.

Päänsäryt pahenivat. Hänen silmänsä eivät kestäneet valoa.

Jouluaattona 2001, kun muu perhe nukui, hän istui yksin kuusen alla sähkökynt-

tilöiden loimussa päättään pidellen ja kiroili hiljaa.

Sillä hetkellä hän tajusi, että hänen oli saatava apua.

Niin aika kului. Toiset se paransi, toiset ohitti. Pat Moore ja Andy Jurenko huomasivat tuon tuosta etsivänsä tavaroita, jotka World Trade Center oli vienyt: mukia, saksia, matkaradiota.

Bonnie Giebfried valmistui pastoriksi kesäkuussa 2005, parahiksi hautaamaan WTC-myrkkyihin kuolleen hoitajakollegansa.

Lokakuussa 2005, oltuaan mielialalääkityksessä melkein neljä vuotta, Tom Canavan ilmoitti vaimolleen ottavansa pari päivää vapaata.

Hän hyppäsi junaan ja matkusti Gettysburgiin, jossa hänellä oli ollut tapana käydä katsomassa Yhdysvaltojen sisällissodan kuuluisinta taistelupaikkaa.

Siellä, pienessä hotellihuoneessa, hän asetti pillerinsä riviin pesualtaan reunalle.

Hän mietti hetken. Kuinka kauan, sitä hän ei muista.

Sitten hän heitti mielialalääkkeet pönttöön ja painoi kahvasta.

Se on mitä se on. Tim Duffy hakkaa naulaa keltamäntyhirteen ja yrittää olla kuuntelematta hengitystään.

Kukaan ei osaa sanoa, kuinka paljon hänellä on elinaikaa. Viisi vuotta? Kymmenen? Saako mies siinä ajassa yksin valmiiksi hirsirunkotalon? Ehtiikö hän avata uima-altaan juhllisin menoin, paistaa hampurilaisia uuden kodin ensimmäisissä grillijuhlissa?

Ehkä.

Ehkä on iso sana.

Duffy pyyhki hikeä otsaltaan. Elokuu on kuuma. Mutta kohta kohisevat syysateet, ja siihen mennessä pitäisi suojata kesken-eräin katto.

Hänen mielensä synkistyy.

Miksi ei synkistytisi?

Mies on seitsemänvuotiaan tyttärensä kanssa apteekissa. Lääkelasku on 124 dollaria. Miehellä on taskussa tuskin sata. Niinpä lääkkeet jäävät siihen, keskelle tiskiä. Nolo na mies ostaa tyttärelleen purkan. Että jotain sentään.

Sellaisina hetkinä mies tuntee itsensä pieneksi. Palomieskin.

Duffy koskettaa nenänalustaan. Paljas iho tuntuu oudolta.

Kun ei ole palomies, ei tarvitse palomiehen viiksiäkään.

Hän havahtuu.

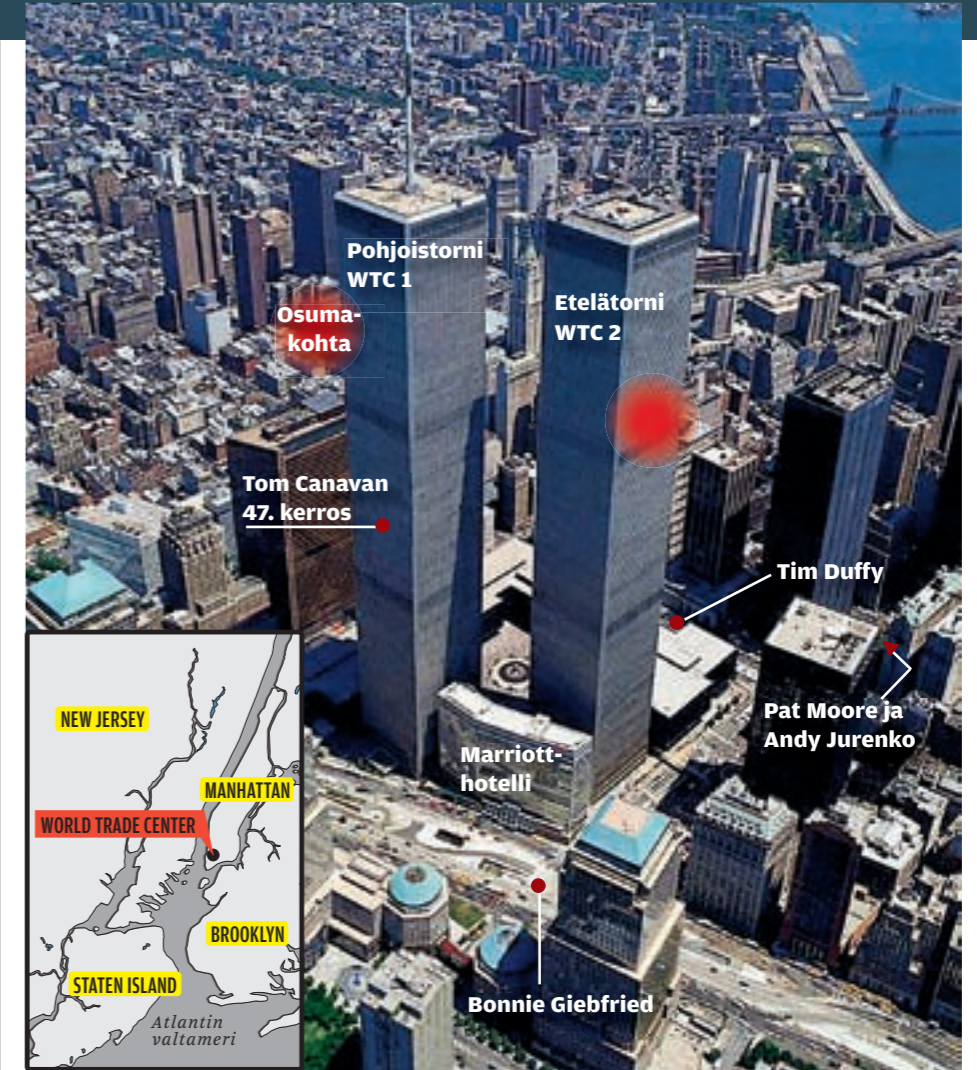
Ei helvetti. Elämää ei tuhlatä itsesääliin. Elämä on tarkoitettu ellettäväksi.

Elämä on...

No.

Se on mitä se on.

Duffy lyö seuraavan naulan. **SK**

WTC:n jälkeen

7.10.2001. Operaatio Kestävä vapaus: Yhdysvaltain johtama liittoutuma hyökkää Afganistaniin ja syöksee terroristijärjestö al-Qaidaa tukeneen talebanhallinnon vallasta paikallisten sotapäälliköiden tuella.

12.10.2002. Pommi-iskussa Balin Kuta Beachillä kuolee 202 ihmistä, suurin osa ulkomaisia turisteja. Iskujen tekijät ovat al-Qaidaan yhteyksissä olevia indonesialaisia.

20.3.2003. Operaatio Irakin vapaus: Yhdysvallat ja Britannia hyökkäävät Irakiin ja kukistavat Saddam Husseinin hallinnon. Sissisota ulkomaisia joukkoja vastaan alkaa.

11.3.2004. Pommi-iskuissa Madridin lähijuniin kuolee 191 ihmistä. Iskujen

tekijät ovat al-Qaidaan yhteyksissä olevia marokkolaisia.

20.1.2005. George W. Bush aloittaa toisen kautensa Yhdysvaltojen presidenttinä saatuaan vaaleissa murska-voiton.

7.7. 2005. Pommi-iskuissa Lontoon metrojuniin kuolee 52 ihmistä. Iskujen tekijät ovat brittiläisiä muslimiejiä.

10.8.2006. Britannian turvallisuuspalvelu paljastaa brittiläisten muslimiterroristien suunnitelman räjäyttää kymmenen lentokonetta Atlantin yllä.

11.9.2006. Sota jatkuu Afganistanissa ja Irakissa. Ainakin 40 000 siviiliä on kuollut Irakissa. Amerikkalaisia sotilaita on kaatunut yli 2 600. ■

► **Miksi World Trade Center tappaa yhä?**
www.suomenkuvalehti.fi